

Viešosios privačiosios partnerystės (koncesijos) aktualijos

Koncesija - Viešojo privati partnerystė

- Koncesija arba viešojo privati partnerystė (VPP) – partnerystė tarp viešojo ir privataus sektoriaus sudaroma su tikslu:
 - skatinti infrastruktūros vystymą;
 - teikti viešąsias paslaugas;
 - valdyti ir (ar) naudoti valstybės ir savivaldybės turta
- Koncesija – tai leidimas vykdyti ūkine veiklą, kai koncesininkas prisiima visą arba didžiąją dalį su tuo susijusios rizikos bei atitinkamas teises ir pareigas
- Alternatyvus metodas pasiekti nurodytus tikslus sujungiant stipriąsias viešojo ir privataus sektoriaus puses akcentuojant “value for money” principą

Koncesija - Viešojo privati partnerystė

Koncesija tai nėra:

- Privatizavimas (vykdomas pagal specialų įstatymą) - privatizavimo metu turtas negrįžtamai perduodamas, valstybė atsisako tam tikros funkcijos, kontrolės gali nebelikti. Koncesijos metu turtas tik perduodamas naudotis (valdyti), pasibaigus terminui turtas ir funkcijos gražinamos, išlieka kontrolė
- Nuoma – kai turtas perduodamas naudotis už atlygį. Koncesijos atveju įsigyjama reikalaujamos kokybės paslauga, suteikiant teisę naudotis turtu
- Viešasis pirkimas . Koncesijos atveju koncesininkas perima riziką (t. t. nuostolių) ir turi teisę gauti pajamas iš teikiamų paslaugų. Perkamos paslaugos su konkrečiu rezultatu ir kokybę.

Faktoriai sąlygojantys VPP atsiradimą

- Pinigų / finansavimo trūkumas
- Skolinimosi galimybių limitai
- Istorinis viešojo sektoriaus neefektyvumas
- Masto ekonomijos panaudojimas
- Naujų standartų įgyvendinimas
- Teikiamų viešųjų paslaugų kokybės didinimas

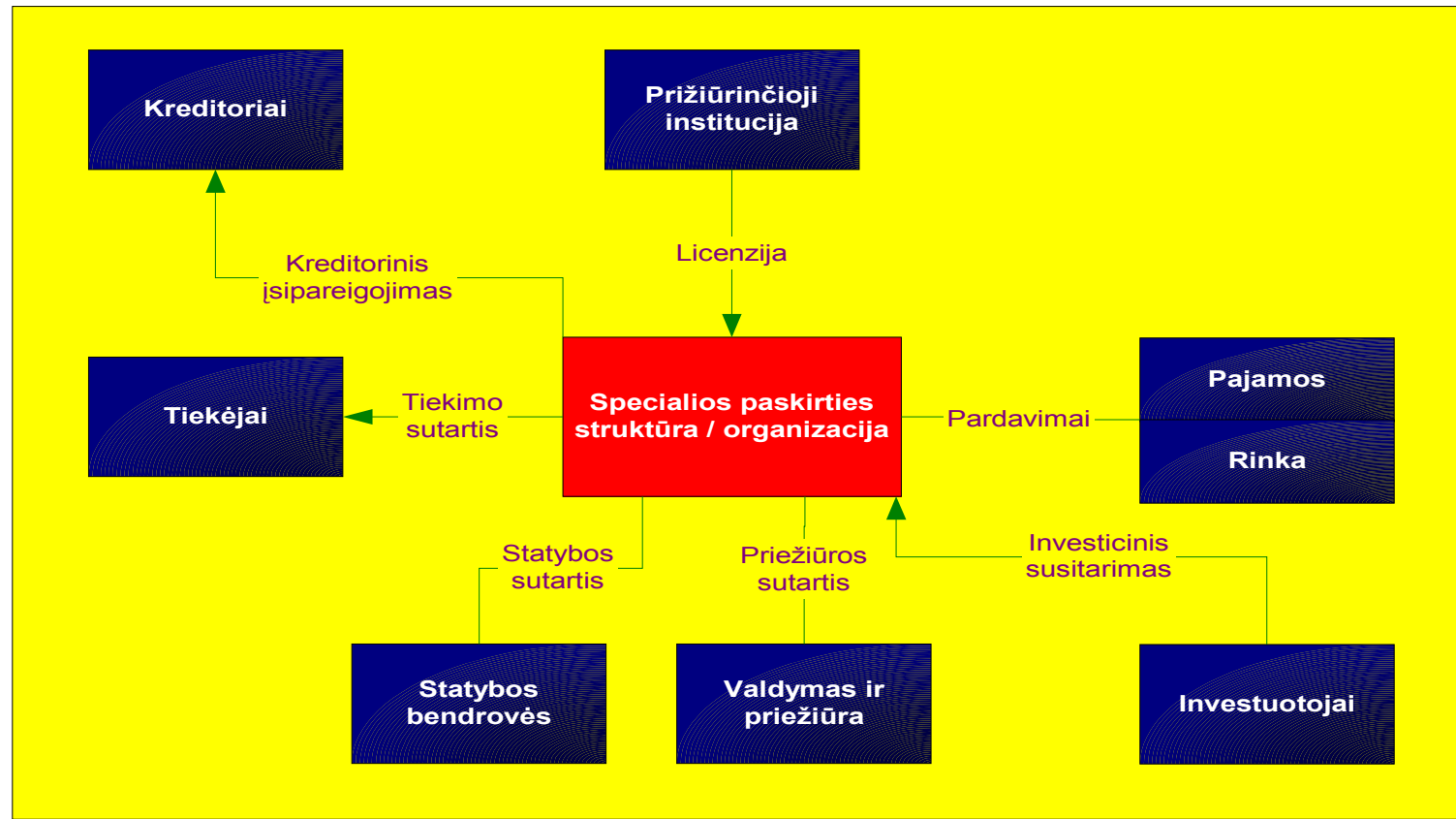
VPP privalumai

- Sukuriama didesnė pridėtinė vertė, nauda ilgiu laikotarpiu nes gerinama paslaugų kokybė ir jų efektyvumas
- Galimybė greičiau įgyvendinti būtinuosius ir strateginius projektus ir geriau struktūrizuoti projektą
- Mažesnės pradinės viešojo sektoriaus investicijos
- Galimybė išskaidyti projekto kaštus per ilgesnį laikotarpį ir nukreipti viešojo sektoriaus lėšas ir resursus į kitas sritis
- Privatus partneris prisiima su ūkine veikla susijusią riziką
- Viešasis sektorius atsako tik už “savo” riziką
- Atsiranda specializacija – kiekviena šalis susitelkia ties strateginių kryptių ir paslaugų teikimo
- Efektyvus būdas pritraukti investicijas ir komercinę “know-how”

VPP esminiai bruožai

- Ilgalaikė sutartis tarp viešojo ir privataus sektoriaus partnerių
- Privatus sektorius dalyvauja daugelyje projekto etapų: projektavimas, statyba, finansavimo, eksploatavimo, turi teises vykdyti projektą ir valdyti bei prisiima su tuo susijusią riziką
- Strateginė nuosavybė priklauso viešajam sektoriui taip užtikrinant kontrolę ir ilgalaikį viešųjų paslaugų teikimą
- Mokėjimai iš viešojo sektoriaus lėšų ar/arba vartotojų mokesčių už paslaugas, mokėjimas priklauso nuo paslaugos kokybės ir jos efektyvumo
- Perkamos paslaugos su konkrečiu rezultatu

Standartinė VPP schema

VVP perspektyvos

- Sveikatos priežiūra – ligoninių statyba, infrastruktūros atnaujinimas, priežiūra
- Švietimo sektorius – statyba, infrastruktūros atnaujinimas, priežiūra
- Transporto projektai – projektavimas, statyba, plėtra
- Atliekų surinkimas ir perdirbimas

Koncesijų suteikimo procedūra

- Koncesiją suteikiančios institucijos – Vyriausybė ar savivaldybės vykdomoji institucija, atsakinga už atitinkamą funkciją ar veiklos sritį
- Jei LR priiama esminius turtinius įsipareigojimus (virš 200 mln. Lt) – sprendimą priima Seimas
- Koncesininkas – LR ir užsienio subjektas; bet kokios rūšies įmonė, įstaiga, organizacija, asociacija, tačiau ne fizinis asmuo
- Suteikiama (i) atviro viešo konkurso būdu (ii) be konkurso
- Konkurso atveju, vertinimo kriterijai nėra griežtai reglamentuoti, tačiau t. b. nustatyti konkurso sąlygose ir taikomi nediskriminuojant
- Baigtinis aplinkybių, kurioms esant koncesija g. b. suteikiama be konkurso, sąrašas (pvz. yra neatidėliotinas infrastruktūros poreikis, kurio nebuvo galima iš anksto numatyti; projektas yra unikalus ir novatoriškas)

Koncesijos sutartys

- Koncesija suteikiama pasirašant ilgalaikę koncesijos sutartį ir visas kitas papildomas ir susijusias sutartis, įskaitant sutartis su finansuotojais
- Įstatymas nustato pavyzdinį koncesijos sutarties sąlygų sąrašą, tačiau jos – derybų objektas (pvz. koncesijos terminas, suteikiamos teisės, prievolių įvykdymo užtikrinimas, draudimas, nutraukimo pagrindai, kt.)
- Tikslas – nustatyti optimalų rizikos paskirstymą
- Galima perleisti koncesininkui teisę rinkti rinkliavas už viešąsias paslaugas

Paskirstomų rizikų pavyzdžiai

Rizika turi būti paskirstyta tam, kas ją gali geriausiai valdyti ir tai turi būti įtvirtinta sutartyje

- Projektavimo ir statybos rizika
- Eksploatavimo (operavimo, valdymo) rizika
- Finansavimo rizika
- Standartų ir technologijų atitikimo/pasiekimo rizika
- Infliacijos rizika
- Kitos susijusios rizikos

VVP teisinė bazė

- LR Koncesijų įstatymas (įsigaliojo 2003 10 01)
- LR Civilinis kodeksas
- Kiti LR įstatymai
- Koncesijų sričių sąrašas nėra baigtinis (pvz. energetika, sveikatos apsauga, turizmas bei Vyriausybės ar savivaldybės sprendimu “bet kuri kita sritis”); be abejojimo, išlieka draudžiamos sritys – LR Investicijų įstatymo 8 str.

Reikalauja papildomos analizės ir tobulinimo, tačiau ar tai trukdžiai?

- Koncesijų procedūras reglamentuojantys suteikiančių institucijų (viešojo sektoriaus) vidaus dokumentai
- Koncesijų įstatymo santykis (suderinamumas) su kitais įstatymais:
 - (i) Viešųjų pirkimų įstatymas (VPI) - 2004 04 29 Koncesijų įstatymo pakeitimas įvedė naują sąvoką ir nustatė papildomus ypatumus kuomet yra “viešoji darbų koncesija”; VPI taikymas koncesininkui
 - (ii) Vietos savivaldos įstatymas – funkcijų delegavimo klausimas
 - (iii) Valstybės ir savivaldybės turto disponavimo įstatymas
 - (iv) Konkurencijos įstatymas (įskaitant Valstybės paramos klausimus)
- Mokestiniai koncesijos aspektai

Tarptautinė statistika

- Per 2004-2005 m. pasaulyje buvo sudaryta VPP apie 206 sandorių bendros vertės apie 42 mlrd. eurų
- Iš jų 54 sandoriai už Europos ribų ir 152 sandoriai Europoje
- VPP tendencija auga (pvz. Vokietija planuoja artimiausių metų įgyvendinti apie 80 projektų bendros vertės apie 4,8 mlrd. eurų, Prancūzijos vyriausybė deklaruoja, kad VPP projektams bus skirta apie 19 mlrd. eurų)
- VPP lyderiai – Didžioji Britanija, Ispanija, Portugalija, Vokietija, Prancūzija

AČIŪ!

Kontaktai:

- Iraida Žogaitė
Advokatė, asocijuota partnerė
Iraida.Zogaitė@jbblegal.lt
Tel. + 370 5 2742 438
- Gytis Kaminskas
Advokatas, partneris
Gytis.Kaminskas@jbblegal.lt
Tel. +370 5 2742 411